

Á FÓLKATINGI

Gud hjálpi nýggju donsku stjórnini eins væl og seyðinum á Sáttarenni

Sjúrður Skaale

(Tala hildin undir byrjanarorðaskiftinum á Fólkingi 8. oktober 2015).

"Hvornár forventer du at have en regering på plads?" spurgte jeg den kommende statsminister på vores møde lige efter valget i juni. "Jeg ved det ikke", svarede han og rystede på hovedet. "Det er ikke nemt det her."

Men så kiggede han målrettet på mig og fortsatte: "På den anden side – arbejdet skal gøres. Og jeg har en klar tidsfrist. For om få dage skal jeg op til Færøerne og klippe får".

Han nåede begge sine mål: Han blev statsminister og han var tids nok oppe i fjeldet Sáttarenni ved bygden Gjógv på den nordlige Østerø, og fik klippet sine får.

Tillykke med begge dele!

Stjórnin mundi tapt hóast hon vann

Man plejer at sige, at Gud mildner luften for de klippede får.

Men der er også behov for, at Gud mildner luften for den nye regering. For det er altså ikke megen uld, den har på kroppen. 90 mandater. Kun lige akkurat nok til at klare et mildt politisk klima. Hvis der var bare én uldtot – et mandat – mindre, så var det ikke det blå, men det røde får, som have fået magten.

Og det er lidt specielt når man tænker på, at de blå jo vandt med 90 imod 85 i Danmark.

Men faktum er, at en blå valgsejr på 89 mod 86 ville have sendt de røde i regering, fordi de fire nordatlantere ville have løftet dem op på 90.

Det ville have være spændende for os hvis vi var endt som rigets kongemagere. Men, hånden på hjertet, for det danske folkestyre ville det være problematisk. Vores vælgere betaler jo ikke skat i Danmark og vi er valgt til denne forsamling på et helt andet grundlag end alle andre.

Debatten om at begrænse skotternes rettigheder i parlamentet er blusset op i England, og sådan et resultat ville formentlig have rejst den samme debat i Danmark.

Men nu blev det således, at de, der vandt valget rimelig klart, også lige akkurat vandt magten. Og vi – tingets fire løse missiler bliver siddende – med fulde rettigheder.

Disse vil jeg bruge på ansvarlig vis. Og jeg håber at vi under alle omstændigheder kan få den gode dialog om rigsfællesskabets forhold, som der er tradition for, og som statsministeren også lagde op til i sin tale i tirsdags.

Samstarv um yvirtøkur

Der er som bekendt kommet en ny regering

på Færøerne. Ud over hovedmålene om en fiskerireform, en skattereform og en pensionsreform, så er ambitionen at overtage tre sagsområder fra Danmark: Persons-familie- og arveretten, luftrummet og udlændingeområdet.

Det første er forholdsvis enkelt, det næste er mere krævende, og det tredje er ret kompliceret, ikke mindst fordi Færøernes status i Schengen bliver en del af sagen. Men alle overtagelserne kræver naturligvis dansk medvirken og velvilje.

Og så har den nye regering også sat sig for at gøre arbejdet med en færøsk forfatning færdigt. Det kræver også forståelse mellem de to parter, og derfor er jeg også glad for statsministerens udmeldinger desangående.

Ríkisfelagsskapurin er fyrmynd

Jeg var international observatør i Catalonien, da landet den 27. september stemte til det lokale parlament. Et valg, som af de separatistiske partier var udråbt til en folkeafstemning om løsrivelse fra Spanien.

Det har været spændende at følge udviklingen i Catalonien de sidste år, og at være der næstsidste søndag var fascinerende. Det var det også at følge debatten op til folkeafstemningen i Skotland sidste år.

Der er jo mange stater i Europa som har flere nationer indenfor sine grænser. Vi kan nævne Spanien, Storbritannien, Frankrig, Belgien – og Danmark. Og i sådan en konstruktion ligger der altid en kime til konflikt. Idéen om at hver nation skal have sit egen stat sidder jo dybt i os, og ligger også implicit i selve begrebet nationalstat. Derfor kræver det godt politisk håndlag at få det til at fungere, således at alle nationerne føler, at de har ejerskab af statsapparatet.

At studere hvordan andre gør det er både perspektiverende – og opløftende. For det er her, det gøres bedst. Når jeg taler med politikere fra andre såkaldte statsløse nationer om vores ordning, så står de helt måbende.

Har i virkelig jeres helt eget skattesystem? Er jeres økonomi og jeres offentlige investeringer virkelig rent færøske anliggender? Er olieeftersforskning jeres sag? Lovgiver Danmark overhovedet ikke i interne forhold på Færøerne? Kan I stå udenfor EU selv om Danmark er indenfor? Forhandler I med andre lande uden dansk indblanding? Repræsenterer I jer selv i international sport – bortset fra til OL?

Ja. Det gør vi - samtidigt med at vi er i et tæt fællesskab med Danmark. Og det er mere værd end vi i det daglige giver agt på. Færøerne har næsten alt det, som fx catalanere og skotter kun mener de kan

opnå gennem løsrivelse. Og derfor bliver relationen mellem Danmark og Færøerne af stadig flere taget frem som et forbillede for hvordan man kan få det til at fungere, når én stat huser flere nationer.

Vores forhold er ikke perfekt, det er omstridt, og vi har haft vores kampe. Men forholdet vinder når man sammenligner. Og det gør det, fordi forholdet ikke styres af ideologiske dogmer eller fastlåste juridiske bestemmelser, men gennem dialog og pragmatiske løsninger på konkrete udfordringer.

Sea Sheperd og dansk rættarskipan

Et eksempel fra den forgangne sommer er politiets indsats for at håndhæve loven over for de berygtede bøller fra pengemaskinen Sea Sheperd.

Folketingets medlemmer har gennem tusindvis af e-mails selv oplevet en kampagne fra denne organisation. På Færøerne drejer det sig dog ikke kun om e-mails. Sea Sheperd folkene er der; de står overalt i deres sorte tøj med de hvide dødningehoveder. Deres erklærede mål er at bryde loven. Og de gør det, når de får chancen.

Den pågældende lov – loven om grindefangst – er færøsk; den er ikke dansk. Grinde-drab er ulovligt i EU. Men politiet er fælles for hele riget, og dets virke reguleres i danske love. Alligevel bruger det danske politi og retssystem tid, materiel og mandskab til at håndhæve loven om grindedrab på Færøerne.

Dette er et eksempel på, at selv om Rigsfællesskabet er et konglomerat – en sammensætning af meget ulige dele – så fungerer det.

Men sager som denne det skaber spændinger, og derfor vil Færøudvalget, som jeg er formand for, arrangere en høring grindefangstens mange problemstillinger i Landstingssalen den 18. november.

Pláss fyri føroyskari stjórnaarskipan

Selv om Rigsfællesskabet har det godt nu, så er det ingen garanti for, at det har det godt om et år. Ordningen er ikke statisk. Der kommer altid nye udfordringer, og derfor

vil der også i den nye regerings fire år være behov for dialog, forståelse og pragmatisme. Fra begge sider.

Danmarks formentlige ophævelse af retsforbeholdet i EU kan fx nemt føre til at der må findes nye ordninger mellem Danmark og Færøerne.

Og hvis det lykkes den nye regering på Færøerne at blive enig om den omtale forfatning, så vil det også kræve noget af os.

På den færøske side må de grundlovsbestemmelser, der gælder i dag, naturligvis anerkendes og respekteres.

På den danske side vil der være behov for en anerkendelse af, at der er plads for en færøsk forfatning indenfor Rigsfællesskabet, fordi Danmarks Riges Grundlov intet siger om hverken Rigsfællesskabet eller om interne forhold på Færøerne.

Det er også vigtigt at vi ser på virkeligheden, og ikke kun på grundlovens formelle bestemmelser. Der er jo ikke overensstemmelse mellem de to. Den danske grundlov tillader jo ikke nogen færøsk lovgivningsmagt, færøsk skatteopkrævning eller færøske forhandlinger med andre lande. Og når danske statsministre igen og igen siger, at hvis Færøerne vil ud af rigsfællesskabet, så er det Færøernes egen sag – så er det altså ikke fordi grundloven tillader det.

Hvis den danske grundlov skulle følges bogstaveligt, så ville det betyde en annullering af hjemmestyret som vi kender det.

En af hovedgrundene til at alt er kørt i hårdknude nede i Catalonien er, at man i stedet får at tale om hvad der politisk er mest fornuftigt, forsøger at lukke visse nødvendige debatter inde i juridiske bokse.

Hvis vi i stedet tager alt ud i lyset og finder løsninger i åben politisk dialog, så skal Gud nok mildne luften for forholdet mellem Færøerne og Danmark de kommende år, på samme måde som Han jo mildnede luften for de får, som statsministeren klippede på Østerø efter at han have dannet sin regering i sommers.